

SAMMENDRAG

Etter initiativ fra viltnemnda og miljøvernavdelingen i Sarpsborg, har Sarpsborg kommune i samarbeid med Fylkesmannens miljøvernavdeling i Østfold satt i gang en revidering av det eksisterende viltkartverket i kommunen fra 1986. På grunn av det tidligere viltbiotopkartets manglende prioritering av viltområder samt ensidig vektlegging av jaktbare viltarter, var det i denne omgangen nødvendig med en bred gjennomgang av hele faunaen i kommunen.

Målsettinga med det nye viltkartet for Sarpsborg har vært å fremskaffe et dokument som er i tråd med intensjonene i Viltloven om å sikre viltets leveområder og artsmangfoldet, samt bidra til at viltinteressene blir sidestilt med andre interesser i kommunens samlede arealforvaltning. I tillegg er det et mål å øke kunnskapen og interessen for vilt-ressursene, samt å øke den generelle interessen for det som lever i naturen.

Arbeidet har vært ledet av en prosjektansvarlig i samarbeid med et arbeidsutvalg nedsatt av kommunen.

Kartleggingen av viltet er hovedsakelig basert på den eksisterende kunnskap om viltet i Sarpsborg som naturinteresserte i og utenfor kommunen sitter inne med.

Resultatet av arbeidet er denne rapporten med vedlagt viltområdekart. I tillegg er det laget en database med innsamlede viltobservasjoner. Opplysningene i databasen er knyttet opp mot et detaljert viltkartverk. Både databasen og viltkartverket er unntatt fra offentlighet, og er kun tilgjengelig for viltnemnda samt den statlige viltforvaltningen. Grunneiere har dessuten adgang til viltopplysninger på egen eiendom.

Sarpsborgs beliggenhet omkring Glommas nedre deler med frodige våtmarksområder og et variert kulturlandskap omkranset av store skogområder, gir et godt grunnlag for viltproduksjon.

Sarpsborg kommune har faste bestander av flere truede og sårbare arter. Stor og liten salamander, fiskeørn, hubro, ilder, dverglo, piggsvin, hønsehauk, skogdue, svartspett, vendehals mfl. danner små, men faste bestander i kommunen.

Glomma er en nasjonalt viktig trekkled for fugl. Våtmarksområdene langs elva og i de tilhørende vannsystemene er viktige beite- og rasteområder for fugl på trekket. Også ved kysten finnes viktige områder for både hekkende og trekkende fugl.

Sju områder er prioritert som **særlig viktige viltområder**, og sju som **viktige viltområder**.

Det er i tillegg tegnet inn viktige trekkveier for hjortevilt. Resten av kommunen er betraktet som **andre viltområder** hvor viltinteressene ikke har avgjørende betydning i arealforvaltningen.

Flaggspekk

De sju særlig viktige viltområdene utgjør ca 21 km², dvs. omtrent 5 % av kommunens areal. Disse områdene må tillegges stor verdi i plansammenheng, da alle former for inngrep her vil kunne virke negativt på viltet.

De sju viktige viltområdene utgjør ca. 75 km², eller ca 19 % av arealet. Disse har også stor betydning for viltet, men har ikke like mange viktige viltkvaliteter som de særlig viktige viltområdene. Områder som biotopmessig fyller kriteriene til høyeste prioritet, men hvor viltkvalitetene er mangelfullt dokumentert, vil også havne i denne kategorien.

Rapporten omtaler 252 viltarter som er observert i kommunen. Av disse er to arter utryddet på landsbasis og fire **Tornskate** til står i fare for å bli utryddet dersom de negative faktorene fortsetter å virke.

Rapporten inneholder en liste over truede og sårbare arter som den lokale arealforvaltningen har betydning for. Bare arter som er observert i kommunen, og som samtidig står oppført på den nasjonale lista over truede arter er tatt med. Likevel havner hele 51 av de 252 artene på denne lista.

Viltet er en viktig del av det biologiske mangfoldet og har stor betydning for mange menneskers livskvalitet, samt for framtidige generasjoners mulighet til et godt liv.

De største arealene med prioriterte viltområder består av skog. Skogbruket har derfor et spesielt ansvar når det gjelder forvaltning av viltets leveområder. Spesielt utsatt er gammel naturskog, fuktmark, myrområder, bekkekløfter, rasmarek etc.

Dårlig planlagte hogster, grøfting og veibygging er idag den største trusselen mot disse nøkkelbiotopene. Grunneierne anmodes ved planlegging av hogst også om å ta kontakt med viltneimda for påvising av sårbare lokaliteter som tiurleiker, rovfugleir m.m., samt råd og veiledning om vilthensyn i disse områdene.

Av konflikter med jordbruket kan følgende viktige momenter nevnes; kanalisering av bekkeløp, grøfting, vannforurensing, sprøytemidler, nydyrking, fjerning av kantvegetasjon og vegetasjon på åkerholmer i innmarka.

Andre konfliktområder som det bør jobbes med er: Friluftsliv / ferdsel, alle typer ledningstraséer, vei- og jernbanebygging, hus- og hyttebygging, mm.

Det er et overordnet mål at viltinteressene blir vurdert og tatt hensyn til i all arealplanlegging som berører viltets leveområder. Dette omfatter såvel den enkelte grunneiers arealdisponering, som kommunens og andre offentlige organers arealplanlegging.

En viktig erkjennelse av viltplanarbeidet er at det er summen av alle de små, dagligdagse og tilsynelatende "fornuftige" inngrepene i viltområdene som over tid er den største lokale trusselen mot det biologiske mangfoldet.

Under konkrete tiltak i forvaltningsplanen for viltet er følgende foreslått:

- Samarbeidet mellom grunneierne, skogeierforeningens driftsplanavdeling og landbrukskontoret videreutvikles.
- For å bedre allmennhetens tilgang til jakt vil viltnemnda se nærmere på fordelingen av jakt i kommuneskogene.
- For å få til en riktigere avskyting av rådyrbestanden vil viltnemnda gå inn for en organisering av rådyrvaldene i større og mer oversiktlige forvaltningsenheter.
- For å unngå for stor ferdsel i de prioriterte viltområdene skal ulike tiltak for kanalisering av ferdsel iverksettes.
- Kontakten mellom viltmyndighetene og planavdelingen i kommunen styrkes.
- Traktorveier, som på grunn av høy standard er med på å forlenge skogsbilveinettet, skal stenges med bom.
- Kommunen vil gå gjennom sine rutiner slik at viltnemnda må høres ved planlegging av skogsveger.
- Viltnemnda skal fremme forslag om at det blir utarbeidet en forskrift for motorferdsel i samtlige vann over 2 km².
- Viltnemnda vil ta initiativet til at det blir etablert et interkommunalt forvaltningssamarbeide om viltområder som er felles for flere kommuner.
- Nyanlegg av ledningstraséer fører ofte til konflikter mellom ulike samfunnsinteresser. Viltnemnda vil ta initiativet til å danne et fast samarbeidsforum med representanter fra aktuelle organer som skal vurdere sakene i fellesskap, evt. med felles befaringer.
- Matavfall i naturen "forer" på en uønsket mengde predatorer. Viltnemnda skal utrede omfanget av problemet.
- Viltnemnda vil gjennomgå de mest ulykkesbelastede viltkollisjonslokalitetene og komme med forslag til tiltak.
- Viltfiendtlige installasjoner som er satt opp for å forenkle laksefisket langs Ågårdselva skal fjernes.
- Viltnemnda skal sørge for at det blir laget jaktstatistikk for kommuneskogene.
- Viltnemnda vil følge opp samarbeidet med NSB om koordinering av viltovergangene mellom høyhastighetsbanen og Europavei 6.

Elg

Det presiseres at viltplanen med viltkartverket ikke er en verneplan, men et verktøy for arealplanleggere og grunneiere i den daglige forvaltningen av kommunens arealer. For at dette verktøyet skal "holdes skarpt" er det viktig at nye opplysninger om viltet blir ført inn i databasen. Innen første juni hvert år skal nye opplysninger også oversendes viltforvalteren for oppdatering av den landsdekkende naturbasen.